

ASPECTELE PRODUCTIVE ALE TRANSFERURILOR ANGAJAȚILOR DE PESTE HOTARE

Victor GUZUN

Academia de Studii Economice din Moldova

„Consumptive attitudes” towards worker remittances seem greatly exaggerated. However, to enhance their investment and productivity-focused efficiency it is necessary to judiciously balance the general use of funding so that remittances would become a short-term factor of regional/community infrastructure development and a medium-term factor of cluster-based economic development.

Deseori se menționează că migrația poate să reducă, dar și să mărească inegalitatea veniturilor [1], în dependență de definirea transferurilor (remitențelor) de peste hotare ale angajaților drept factor exogen sau substituent potențial pentru veniturile interne [2], însă, la sigur, acestea produc un impact puternic asupra nivelului bunăstării. Spre exemplu, datele privind diferite țări indică la faptul că o creștere de 10 puncte procentuale în cota migranților internaționali dintr-o țară conduce la o reducere cu circa 2 puncte procentuale a numărului populației sub pragul sărăciei absolute [3].

Pentru Republica Moldova, creșterea bunăstării este demonstrată prin datele cu privire la transferuri, care în 2002 au reprezentat circa 20 la sută din venitul disponibil [4], și prin studiul bugetului menajelor, care constată că în cazul migrației nule un număr impunător de menaje ar fi rămas sub pragul sărăciei, deoarece în același an transferurile au redus incidența sărăciei în familiile migranților cu circa 20-25 la sută [5], majoritatea migranților fiind din sate sau orașele cu circa 68 la sută din populație sub pragul sărăciei [6].

Impactul benefic al transferurilor este de asemenea demonstrat și de sondajul realizat pe marginea nivelului de satisfacție al familiilor migranților de venitul obținut, comparativ cu aceeași pentru familiile ne-migranților [7].

Tabelul 1

Estimarea suficienței veniturilor

Estimarea	% din totalul menajelor	% din menajele migranților	% din menajele ne-migranților
Nu acoperă minimul de existență	42,3	33,2	45,7
Acoperă doar minimul de existență	34,8	35,5	34,6
Suficient pentru o viață decentă, dar nu își pot permite lucruri scumpe	13,9	18,4	12,2
Își pot permite anumite lucruri scumpe	3,1	4,5	2,6
Pot să își permită toate cele necesare	3,0	5,5	2,1

Sursa: Adaptat din IOM 2005, Tabelul 24, p.50

Datele din Tabelul 1 demonstrează că menajele migranților se află într-o stare mai bună la toți parametrii. Cu toate acestea, faptul că 33 la sută din familiile migranților își consideră veniturile drept mai mici decât minimul de existență denotă o eficiență limitată a veniturilor obținute prin migrația forței de muncă peste hotarele țării.

Sondajul de asemenea constată creșterea nivelului de satisfacție a beneficiarilor de transferuri în toate grupurile de menaje la capitolul cheltuieli.

Datele indică cea mai mare îmbunătățire la grupurile care până la migrație considerau starea de lucruri drept „bună” sau „dificilă”. Cei cu situația „dificilă” și „foarte dificilă” sunt mai satisfăcuți de disponibilitatea articolelor materiale (alimente, spațiu locativ, îmbrăcăminte), dar și de alocările disponibile pentru educație și sănătate. Datele nu permit o evaluare cantitativă, însă indică clar tendința de diversificare a alocărilor, inclusiv pentru educație, ceea ce denotă un impact pozitiv al transferurilor de peste hotare asupra dezvoltării umane.

Tabelul 2

Îmbunătățirea solvabilității menajelor beneficiare de transferuri (%)

Grupurile de menaje		foarte bună	bună	dificilă	foarte dificilă
Alimentația	Înainte migrației	1,6	57,1	34,3	5,6
	În prezent	7,4	71,6	18,5	1
Spațiul locativ	Înainte migrației	1,6	52,1	38,2	6,3
	În prezent	4,7	70,4	21,5	1,6
Îmbrăcămintea	Înainte migrației	1,1	46,9	45	5,3
	În prezent	4,5	68,1	24,3	1,4
Sănătatea	Înainte migrației	1,6	50,7	38,3	7,6
	În prezent	2,8	57,6	33,2	4,7
Educația	Înainte migrației)	1,9	47,4	35,5	4,6
	În prezent	3,3	60,1	20,8	1,8
Agrementul	Înainte migrației)	1	31,8	46,7	12,9
	În prezent	2,3	47,3	35,6	7,1

Sursa: Reprodus din IOM 2005, Tabelul 25.1, p.51

Alocarea productivă a transferurilor este definită drept orientare a lor spre activitățile cu un potențial de generare a venitului adițional sau de asigurare a disponibilității mijloacelor în viitor [8]. În conformitate cu această definiție, venitul adițional ar include veniturile generate prin astfel de investiții cum ar fi depozitele bancare, împrumuturile cu dobândă etc., iar viitoarele mijloace presupun investiții în mecanismele de asigurare sau fondurile de pensii. O definiție similară este dată și în alt raport [9].

Conform acestei definiții, datele pentru Republica Moldova sunt destul de impresionante, deoarece creșterea depozitelor bancare în valută străină ale persoanelor fizice se datorează în mare măsură transferurilor cetățenilor Republicii Moldova aflați în străinătate. În perioada 2004-2006 transferurile angajaților de peste hotare au fost, respectiv, de 221,37, 395,08 și 602,82 milioane dolari SUA, ceea ce a contribuit la creșterea depozitelor persoanelor fizice în valută străină, care în aceeași perioadă au fost respectiv de 2514,3, 3404,7 și 5157,2 milioane lei. Plus la aceasta, din totalul resurselor atrase în valută străină la termen, 83,6 la sută se datorează depunerilor persoanelor fizice [10].

Pe de altă parte, definiția menționată are o cuprindere destul de limitată și nu ia în considerație astfel de investiții, cum ar fi cele în educație și în alte domenii ce țin de dezvoltare. Atitudinea „consumatoare” față de alocarea mijloacelor din transferuri este contrazisă chiar și de studiile menționate. Astfel, raportul AMM 2004 prezintă următorul tipar de cheltuieli:

- (i) Investiții pasive (procurări/construirea caselor/apartamentelor, procurarea/arenda automobilelor etc., inclusiv investițiile sociale) – 22%;
- (ii) Cheltuieli curente (alimente, haine, obiecte de primă necesitate) – 22%;
- (iii) Economii (inclusiv depozite bancare) – 21%;
- (iv) Cheltuieli specifice (studii universitare, servicii medicale, procurarea mobilei, reparația, procurarea vitelor mari cornute etc.) – 20%;
- (v) Rambursarea datoriilor (împrumuturilor) – 8%;
- (vi) Investiții de lungă durată în afaceri – 7%.

Teoria economică a menajelor le consideră pe acestea drept unități productive, comparabile cu companiile unei economii de piață [11]. Iar în condițiile de dezvoltare agrar-industrială a Republicii Moldova o mare parte a forței de muncă este ocupată în activitatea individuală sau este angajată parțial [12]. Mai mult, casa, automobilul etc. sunt și ele mijloace de producție, ceea ce înseamnă că cheltuielile menționate mai sus sunt în mare parte investiții în activitatea individuală sau de familie, cota acestora ajungând la circa 70 la sută din total. Concluzia este confirmată și prin datele AMM 2004, conform cărora 25 la sută din toate gospodăriile au intrat în categoria investitorilor de lungă durată, iar 28 la sută – în cea de antreprenori.

Cele menționate relevă că alocarea mijloacelor disponibile este destul de rațională și în mare măsură axată pe aspectul investițional în sensul larg al dezvoltării umane. Pe de altă parte, criticile de „consum excesiv” se bazează pe un argument puțin convingător, și anume: pe raportarea transferurilor la PIB (o treime), ceea ce nu ia în considerație realitatea cantitativă destul de modestă a acestora pe cap de locuitor. Iar limitarea cantitativă a acestor mijloace înseamnă perspective limitate pentru investiții mai de amploare din partea populației în viitorul apropiat și denotă necesitatea de optimizare diferențiată a alocării mijloacelor disponibile.

După cum demonstrează practicile de dezvoltare comunitară în Republica Moldova, în particular participarea comunităților, inclusiv prin co-finanțare, în realizarea proiectelor de îmbunătățire a infrastructurii rurale (rețelele de gazificare, asigurarea cu apă, localurile educaționale), în perspectiva de scurtă durată modalitatea cea mai indicată pentru alocarea mijloacelor din transferuri pare a fi anume aceasta.

Iar pentru consolidarea eficienței de lungă durată a acestor mijloace, tendințele de antreprenariat, constrânse în prezent prin limitarea cantitativă a mijloacelor, necesită susținere prin procurarea tehnologiilor și construirea unor unități industriale, în jurul cărora s-ar grupa întreprinzătorii mici și mijlocii. Un atare model de funcționare a economiei este factorul inalienabil al dezvoltării economiilor moderne competitive prin realizarea economiilor de scară.

Astfel, conjugarea eforturilor pentru dezvoltarea comunitar-regională, multiplicată la crearea centrelor tehnologic-industriale, în jurul cărora s-ar grupa activitatea întreprinderilor mici și mijlocii, ar permite o eficiență mai înaltă a alocării investiționale a mijloacelor obținute în urma transferurilor de peste hotare ale angajaților.

Referințe:

1. Waddington C. (2003) ‘Living Outcomes of Migration for Poor People’, Working Paper T1, Sussex Center for Migration Research, Development Research Center on Migration, Globalization and Poverty.
2. Black R. et al. (2005) ‘Migration and Inequality’, World Development Report 2006, Second Draft, 20 January 2005, Sussex: Development Research Center on Migration, Globalization and Poverty.
3. Adams Jr., R. H. and J. Page (2003) ‘International Migration Remittances and Poverty in Developing Countries’, Working Paper No. 3179, World Bank.
4. EGPRSP (2004) ‘Economic Growth and Poverty Reduction Strategy Paper’, Prepared by the Government of Moldova, Chisinau.
5. UNDP (2005) ‘Republic of Moldova: Economic Policies for Growth, Employment and Poverty Reduction’, Chisinau: UNDP.
6. WB (2005) ‘Moldova: Opportunities for Accelerated Growth: A Country Economic Memorandum of the Republic of Moldova’, Report No. 32876-MD, Poverty Reduction and Economic Management Unit, Europe and Central Asia Region, Chisinau: World Bank.
7. IOM (2005) ‘Migration and Remittances in Moldova’, Report prepared by CBS-AxA Consultancy for IOM mission in Moldova, ECFSP Office in Moldova, and IMF in Moldova.
8. AMM (2004) ‘Labor migration and remittances in the Republic of Moldova’, Chisinau: Soros Foundation Moldova and Micro-Finance Alliance.
9. IMF (2005) ‘Republic of Moldova: Selected Issues’, IMF Country Report No. 05/54, Washington D.C.: International Monetary Fund.
10. Banca Națională a Moldovei, rapoarte anuale 2003-2006.
11. Mattila-Wiro P. (1999) ‘Economic Theories of the Household: A Critical Review’, Working Paper No.159, The UN National University, World Institute for Development Economics Research.
12. UNDP (2005) ‘Republic of Moldova: Economic Policies for Growth, Employment and Poverty Reduction’, Chisinau: UNDP.

Prezentat la 02.10.2007